

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 244/03-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti H. V., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne pod sp. zn. 20 C 1892/93), za účasti Okresného súdu Košice II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo H. V. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne pod sp. zn. 20 C 1892/93) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne pod sp. zn. 20 C 1892/93) konal bez zbytočných prietahov.

3. H. V. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť H. V. do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiat šesť slovenských korún) na účet advokátky JUDr. I. R., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 244/03 zo 17. decembra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť H. V., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne pod sp. zn. 20 C 1892/93).

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 31. decembra 1993 okresnému súdu žalobu o zaplatenie 331 200 Sk.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo vydané rozhodnutie vo veci samej. Dňa 19. novembra 2002 sťažovateľka žiadala okresný súd o nariadenie pojednávania. Sťažnosťou z 1. apríla 2003 sa obrátila na predsedu okresného súdu a žiadala o odstránenie prietahov v konaní. V odpovedi z 12. mája 2003 predseda okresného súdu uznal túto sťažnosť ako dôvodnú.

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 123/04 doručeným ústavnému súdu 26. februára 2004, v ktorom sa okrem iného uvádza: „... Už v pôvodnom konaní došlo opakovane k zmene zákonného sudcu, keď po odchode konajúceho sudcu JUDr. J. S. bola vec pridelená do súdneho oddelenia Mgr. F. Č. a následne do súdneho oddelenia Mgr. J. M., a to 12. 7. 1999.

V roku 2000 sa Mgr. M. vzdal funkcie sudcu, preto bola predmetná vec dňa 23. 11. 2000 presunutá do súdneho oddelenia JUDr. A. G. (...)

Dňa 15. 2. 2003 nastúpila JUDr. G., ktorá vo veci konala, na materskú dovolenku, preto bola v apríli 2003 vec pridelená sudcovi JUDr. A. P., ktorý dňa 15. 5. 2003 zaslal výzvy obom žalovaným a dňa 30. 6. 2003 určil termín pojednávania na deň 3. 10. 2003. Termín ďalšieho pojednávania bol určený na deň 12. 12. 2003 a toto bolo odročené na 19. 3. 2004.

Vzhľadom na vyššie uvedené chronológiu vo veci vykonávaných úkonov je nutné pripustiť, že v danom konaní skutočne došlo k prietahom.

Táto situácia bola spôsobená predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to opakovanou zmenou zákonných sudcov v predmetnom konaní, pričom prevzatie väčšieho množstva spisov si objektívne vyžaduje dlhší čas na oboznámenie sa s nimi, ako aj neúmernou zaťaženosťou sudcov tunajšieho súdu, spočívajúcou v enormne veľkom počte nevybavených vecí v každom zo súdnych oddelení. (...)“

Podaním doručeným ústavnému súdu 8. marca 2004 sa právna zástupkyňa sťažovateľky vyjadrila k stanovisku predsedu okresného súdu takto: «... Z vyjadrenia odporcu je zrejmé, nakoniec túto skutočnosť nie je možné spochybnit', že v konaní skutočne dochádza k prieťahom a odporca koná neprimerane dlho. (...)

Návrh bol naozaj doručený súdu dňa 31. 12. 1993. Pokiaľ odporca tvrdí, že o tomto návrhu bolo rozhodnuté uznesením zo dňa 2. 6. 1999, považujem za potrebné poukázať na to, že týmto rozhodnutím súd rozhodol len o zastavení konania v časti, v ktorej sťažovateľka zobrala návrh späť, teda nešlo o meritórne rozhodnutie, ktoré by vyplynulo z vykonaného dokazovania.

Opakovane poukazujem na to, že za celý tento čas teda od 31. 12. 1993 do 2. 6. 1999, teda za 5 a pol roka odporca nariadil vo veci jediné pojednávanie. Už 17. 4. 1996 na pojednávaní sťažovateľka vzala späť žalobu v časti, pričom viac než tri roky o tomto späťvzatí súd rozhodol uznesením o zastavení konania.

Ako vyplýva z vyjadrenia odporcu, uznesenia o späťvzatí návrhu a o vylúčení ostatnej časti návrhu na samostatné konanie, nadobudlo právoplatnosť dňa 27. 10. 1999, nie je teda jasné, z akého dôvodu až v roku 2001 doručovala vo veci konajúca sudkyňa výzvu na vyjadrenie k „uplatnenej zmene návrhu“.

Je pravdou, že dňa 3. 10. 2003 a dňa 12. 12. 2003 sa uskutočnili vo veci pojednávania a ďalšie je nariadené na deň 9. 3. 2004, ale ani v tomto čase súd nepostupuje tak efektívne, aby v prípade, že považuje účasť odporcov za potrebnú a nevyhnutnú na pojednávaní, ju aj zabezpečil.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti, vyjadrenia predsedu okresného súdu, vyjadrenia právnej zástupkyne a z vyžiadaného spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania v predmetnej veci od podania žaloby okresnému súdu do 7. apríla 2004,

keď bol ústavnému súdu doručený spis okresného súdu sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne vedený pod sp. zn. 20 C 1892/93).

Žaloba sťažovateľky o zaplatenie 331 200 Sk bola okresnému súdu doručená 31. decembra 1993 a bola zaevidovaná pod sp. zn. 20 C 1892/93. Z preskúmaného spisu ďalej vyplýva, že:

- úpravou z 10. januára 1994 dal sudca doručiť obom žalovaným žalobu sťažovateľky spolu s výzvou, aby sa k nej písomne vyjadrili,

- z dôvodu, že žalovaná pri podaní žaloby žiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov, bolo jej prípisom okresného súdu z 10. januára 1994 doručené potvrdenie o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch (ďalej len „potvrdenie“) s výzvou, aby ho do 15 dní vrátila vyplnené súdu,

- podaním zo 4. februára 1994 doručeným okresnému súdu 9. februára 1994 sa žalovaný v 1. rade vyjadril k žalobe,

- pretože potvrdenie sťažovateľky pre účely oslobodenia od súdnych poplatkov nebolo okresnému súdu doručené v stanovenej lehote, okresný súd ju opätovnými výzvami z 9. februára 1994, 21. februára 1994 a 15. marca 1994 vyzýval na jeho predloženie,

- prípisom okresného súdu zo 4. mája 1994 bolo vyjadrenie žalovaného v 1. rade doručené sťažovateľke,

- dňa 26. mája 1994 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľky spolu s potvrdením,

- dňa 31. októbra 1994 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľky z 28. októbra 1994,

- prípisom z 2. novembra 1994 bolo podanie sťažovateľky z 28. októbra doručené žalobcovi v 1. rade,

- prípisom z 3. januára 1995 žiadal okresný súd Magistrát mesta Košice o predloženie spisu Krajského národného výboru Košice - vidiek, odboru výstavby, č. 2396/64,

- listom z 13. januára 1995 Magistrát mesta Košice oznámil okresnému súdu, že nie je právnym nástupcom bývalých krajských národných výborov, preto požadovaný spis predložiť nemôže,

- prípisom z 1. februára 1995 žiadal preto okresný súd o predloženie spisu Okresný úrad Košice - vidiek,

- dňa 1. marca 1995 predložil Štátny oblastný archív Košice (ďalej len „štátny archív“) na žiadosť okresného súdu predmetný spis,

- úpravou sudcu z 30. marca 1995 bol určený termín pojednávania na 26. apríl 1995,

- dňa 26. apríla 1995 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci za prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľky a bez prítomnosti žalovaných, ktoré však bolo odročené na neurčito,

- úpravou pre kanceláriu z 21. februára 1996 určil sudca ďalší termín pojednávania na 17. apríl 1996,

- dňa 17. apríla 1996 sa uskutočnilo na okresnom súde pojednávanie, na ktorom sťažovateľka zobrala svoju žalobu čiastočne späť, pojednávanie bolo odročené na 8. máj 1996,

- dňa 30. apríla 1996 bolo okresnému súdu doručené písomné čiastočné späťvzatie žaloby vykonané na predchádzajúcom pojednávaní,

- pojednávanie nariadené na 8. máj 1996 bolo z dôvodu práceneschopnosti sudcu odročené na neurčito,

- úpravou pre kanceláriu zo 6. júna 1996 bol sudcom nariadený nový termín pojednávania na 4. september 1996,

- pojednávanie nariadené na 4. september 1996 bolo odročené na neurčito z dôvodu neprítomnosti účastníkov, hoci doručenie predvolaní bolo u všetkých vykázané,

- úpravou z 10. septembra 1996 dal sudca doručiť žalovaným v 1. a 2. rade podanie sťažovateľky z 28. apríla 1996,

- vzhľadom na skutočnosť, že obaja žalovaní odmietli prevziať zásielku doručovanú prostredníctvom pošty, dal okresný súd prípisom z 26. marca 1997 doručovať zásielky prostredníctvom Obvodného oddelenia Policajného zboru Košice - Nad jazerom (ďalej len „polícia“),

- dňa 7. apríla 1997 bol okresnému súdu doručený prípis polície s podpísanou doručenkou žalovaného v 2. rade a s oznámením, že žalovaný v 1. rade odmietol súdnu zásielku prevziať,

- opatrením predsedu okresného súdu z 20. mája 1998 bol spis sp. zn. 20 C 1892/93 prevedený do súdneho oddelenia Mgr. Č.,

- listom z 26. augusta 1998 právny zástupca sťažovateľky vypovedal sťažovateľke splnomocnenie,

- dňa 2. júna 1999 okresný súd uznesením rozhodol o čiastočnom zastavení konania a vo zvyšnej časti bol návrh vylúčený na samostatné konanie, ale už pod novou sp. zn. 27 C 891/99; uznesenie nadobudlo právoplatnosť 20. júla 1999,

- dňa 12. júla 1999 bola vec evidovaná pod sp. zn. 27 C 891/99 pridelená do súdneho oddelenia Mgr. M.,

- dňa 27. júla 1999 bolo okresnému súdu doručené splnomocnenie novej právnej zástupkyne sťažovateľky,

- opatrením predsedu okresného súdu z 23. novembra 2000 bola predmetná vec presunutá do súdneho oddelenia JUDr. G.,

- výzvou zo 7. marca 2001 boli žalovaní v 1. a 2. rade vyzvaní na vyjadrenie k zmenenému návrhu sťažovateľky z 30. apríla 1996,

- prípismi z 23. mája 2001 dal okresný súd doručiť výzvy na vyjadrenie zo 7. marca 2001 žalovaným v 1. a 2. rade, a to prostredníctvom polície,

- okresný súd opätovne prípisom zo 6. júna 2001 žiadal políciu o doručenie súdnej zásielky pre žalovaného v 1. rade,

- prípisom polície z 20. júna 2001 bola súdna zásielka pre žalovaného v 1. rade vrátená okresnému súdu pre nemožnosť doručenia,

- prípismi zo 16. mája 2002 okresný súd zisťoval pobyt žalovaného v 1. rade, a to prostredníctvom: Mestskej evidencie obyvateľov Košice (odpoveď doručená súdu 14. augusta 2002), Registra obyvateľov Slovenskej republiky Banská Bystrica (odpoveď doručená súdu 19. augusta 2002), mestskej časti Košice - Krásna n/Hornádom (odpoveď doručená súdu 2. septembra 2002) a Ústrednej evidencie väzňov Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky (odpoveď doručená súdu 19. augusta 2002),

- prípisom zo 16. mája 2002 žiadal okresný súd o doručenie zásielky pre žalovaného v 1. rade prostredníctvom polície,

- prípisom zo 16. mája 2002 žiadal okresný súd políciu o prešetrenie pobytu žalovaného v 1. rade; odpoveď polície bola doručená 27. augusta 2002,

- dňa 9. septembra 2002 polícia vrátila okresnému súdu zásielku určenú pre žalovaného v 1. rade ako nedoručenú,

- podaním z 19. novembra 2002 sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadala okresný súd o nariadenie termínu pojednávania,
- podaním z 11. apríla 2003 sa sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne sťažovala okresnému súdu na prieťahy v touto sťažnosťou napadnutom konaní,
- prípisom z 15. mája 2003 vyzýval okresný súd právnu zástupkyňu sťažovateľky na predloženie splnomocnenia,
- okresný súd prípisom z 15. mája 2003 vyzýval žalovaného v 2. rade na vyjadrenie k zmenenému návrhu sťažovateľky z 29. apríla 1996, ktoré mu bolo doručené ešte 29. mája 2001,
- okresný súd opätovne doručoval výzvu na vyjadrenie aj žalovanému v 1. rade,
- právna zástupkyňa sťažovateľky predložila 22. mája 2003 plnú moc na zastupovanie,
- žalovaný v 2. rade sa vyjadril k zmenenému návrhu sťažovateľky podaním doručeným okresnému súdu 30. mája 2003,
- úpravou sudcu z 30. mája 2003 bolo nariadené pojednávanie na 3. október 2003,
- dňa 3. októbra 2003 bolo na okresnom súde uskutočnené pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. december 2003 z dôvodu neprítomnosti žalovaného v 1. rade,
- dňa 31. októbra 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie žalovaného v 1. rade označené ako „odvolanie“,
- dňa 12. decembra 2003 bolo pred okresným súdom uskutočnené ďalšie pojednávanie, ktoré ale bolo odročené na 19. marec 2004 z dôvodu neprítomnosti oboch žalovaných, hoci doručenie predvolania bolo vykázané u oboch,
- prípisom zo 16. decembra 2003 okresný súd žiadal štátny archív o predloženie súvisiaceho spisu bývalého Krajského národného výboru Košice,
- dňa 17. decembra 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľky, ktorého prílohou bola identifikácia parciel,
- štátny archív doručil okresnému súdu požadovaný spis 19. januára 2004,
- prípisom okresného súdu z 21. januára 2004 bol štátny archív vyzvaný na doplnenie predložených dokladov,
- štátny archív predložil okresnému súdu požadované dokumenty listom z 12. februára 2004,

- dňa 19. marca 2004 bolo uskutočnené pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito pre nedostavenie sa procesných strán, ku ktorému došlo z dôvodu nevykonania úpravy sudcu z 12. decembra 2003, ktorým sa mali strany predvolať na tento termín,
- úpravou sudcu z 1. apríla 2004 bol určený termín pojednávania na 21. máj 2004.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 157/02, ÚS 76/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty, preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania pred okresným súdom bol pôvodne nárok sťažovateľky na zaplatenie sumy 331 200 Sk. Sťažovateľka podaním z 29. apríla 1996 sčasti vzala návrh späť a žiadala zaviazať žalovaného v 1. rade na zaplatenie 3 361 Sk, žalovaného v 2. rade na zaplatenie 3 811 Sk, a to z titulu nájomného za roky 1992 až 1996 za pozemky, ktoré užívali. O tejto zmene žalobného návrhu okresný súd rozhodol uznesením z 2. júna 1999 tak, že v časti konanie zastavil a zvyšok vylúčil na samostatné konanie vedené pod novou spisovou značkou.

Takéto konanie nemožno považovať za skutkovo ani právne zložité. Ide o bežný občianskoprávny spor s tromi účastníkmi. Je však potrebné zohľadniť tú skutočnosť, že vyvlastňovacie konanie, ktoré podľa sťažovateľky nebolo právoplatne skončené (na tom zakladá opodstatnenosť jej nároku na zaplatenie nájomného za pozemky užívané žalovanými, ktorí na nich majú postavené rodinné domy), prebehlo ešte v roku 1964, teda pred 40 rokmi, a dokumentácia k tomuto konaniu je neúplná, čo výrazne sťažuje zistenie skutkového stavu a rozhodovanie súdu.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako účastníka súdneho konania. Z obsahu spisu okresného súdu vyplýva, že hoci sa sťažovateľka osobne nezúčastňovala súdnych pojednávaní, vždy bola zastúpená svojou právnou zástupkyňou. Osobná neprítomnosť sťažovateľky bola vždy náležite ospravedlnená (lekárske potvrdenie o nevhodnosti účasti sťažovateľky na pojednávaní z dôvodu nevystavovania psychickému zaťaženiu dôsledkom kardiovaskulárneho ochorenia) a doklad bol založený do spisu.

V súhrne možno správanie sťažovateľky hodnotiť ako súčinnosťné (s výnimkou omeškania s predložením potvrdenia pre účely oslobodenia od súdnych poplatkov), ktoré neprispelo výraznejšou mierou k predĺženiu celkovej doterajšej doby konania. Nie je jej teda možné vyčítať žiaden podiel na nečinnosti súdu, čo netvrdí ani okresný súd vo svojom stanovisku k sťažnosti.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd konštatoval, že v konaní o žalobe od jej podania okresnému súdu do rozhodnutia ústavného súdu uplynulo viac ako 10 rokov.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného prehľadu konania, v posudzovanej veci okresný súd nevykonával v čase od 26. apríla 1995 do 21. februára 1996 (viac ako 10 mesiacov),

od 7. apríla 1997 do 2. júna 1999 (viac ako 25 mesiacov), od 20. júla 1999 do 7. marca 2001 (viac ako 19 mesiacov), od 9. septembra 2002 do 15. mája 2003 (viac ako 8 mesiacov) žiadne úkony, hoci z obsahu súdneho spisu nevyplývajú žiadne procesné ani iné prekážky brániace riadne konať vo veci. Vyššie uvedené obdobia nečinnosti v trvaní spolu 62 mesiacov (t. j. 5 rokov a 2 mesiace) preto ústavný súd kvalifikoval ako konanie so zbytočnými priet'ahmi.

Sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne v sťažnosti namietala, že od podania žaloby 31. decembra 1993 bolo prvé pojednávanie vo veci nariadené až na 26. apríl 1995, teda po viac ako roku a štvrt'. Treba poznamenať, že v tomto čase okresný súd vykonával prípravu pojednávania, a to tak, že doručoval žalobu obom žalovaným na písomné vyjadrenie, žiadal o predloženie „vyvlastňovacieho“ spisu a nemožno opomenúť ani skutočnosť, že zisťoval majetkové, osobné a zárodkové pomery sťažovateľky z dôvodu jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Potvrdenie bolo predložené súdu až po viacerých urgenciách. Preto namietané obdobie nemôže ústavný súd považovať za také, ktoré vykazuje znaky zbytočných priet'ahov v konaní.

Ďalším časovým obdobím, v ktorom sťažovateľka namieta nečinnosť okresného súdu, je obdobie od 2. júna 1999 do 20. mája 2003, kde konštatuje, že jej neboli doručené žiadne písomnosti súdu. Je pravdou, že v tomto období vznikli zbytočné priet'ahy v konaní tak, ako ich ústavný súd už vyššie konštatoval, ale nie v takom rozsahu, ako to je vymedzené v sťažnosti sťažovateľky. Okresný súd v tomto období doručoval žalovaným zmenené podanie sťažovateľky, avšak vzhľadom na prekážky pri doručovaní došlo k priet'ahom, ktoré však neboli spôsobené okresným súdom.

Konanie súdu od mája 2003, keď vec bola pridelená novému zákonnému sudcovi, je možné hodnotiť ako vcelku plynulé, len s kratšími časovými úsekmi nečinnosti súdu, ako napr. obdobie od 30. mája 2003 do 3. septembra 2003, keď úpravou pre kanceláriu stanovil sudca termín pojednávania až o 3 mesiace vzhľadom na už naplánované iné pojednávania.

Obranu okresného súdu, ktorá spočíva v tvrdení, že situácia bola spôsobená predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to opakovanou zmenou zákonných sudcov, ako aj neúmernou zaťaženosťou sudcov okresného súdu spočívajúcou v enormne veľkom počte nevybavených vecí, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v konaní. Podľa názoru ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia (I. ÚS 39/00). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne také konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne pod sp. zn. 20 C 1892/93), došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadostučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 200 000 Sk, ktoré zdôvodnila tým, že úhrada nájomného, ktorého nárok na zaplatenie je predmetom napadnutého konania, je jediným spôsobom, ktorým sa domáha usporiadania celej záležitosti s terajšími užívateľmi pozemkov, ktoré jej mali byť rozhodnutím bývalého Krajského národného výboru v Košiciach „vyvlastnené“. Sťažovateľka ako 76-ročná dôchodkyňa ťažko znáša, že po viac ako 10 rokoch sa v predmetnom konaní vôbec nepokročilo. Vníma to ako ďalšiu krivdu voči sebe a za ďalšie neuznanie vlastníckeho práva, pretože ako žalobkyňa vedie aj ďalšie konanie pred Okresným súdom Košice - okolie o poskytnutie náhrady za vyvlastnený živý a mŕtvy inventár.

Ústavný súd nepovažoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva sťažovateľky a výrok, ktorým prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prietahov, za dostatočnú ochranu jej základného práva.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 891/99 (pôvodne pod sp. zn. 20 C 1892/93), berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, predmet konania, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R., uplatnených v podaní z 8. marca 2004. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 8 796 Sk za 2 úkony po 4 270 Sk a 2 x 128 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky).

Podanie právnej zástupkyne doručené ústavnému súdu 8. marca 2004 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. mája 2004